

Briefrapportage

Saricon bv

Aan: Havenbedrijf Rotterdam N.V.
Van: Saricon: E.R. Beute, M. van Riel, MA,
Datum : 27 augustus 2015
Betreft: **15S127-BR-02, Theemswegtracé Rotterdam**

Inleiding

Sinds 2012 werkt Saricon in opdracht van de gemeente Rotterdam aan een vooronderzoek conventionele explosieven (CE) conform het WSCS-OCE voor het grondgebied van de gehele gemeente, met een bijbehorende CE-bodembelastingkaart (projectnummer 12S043). Deze kaart, waarvan naar verwachting eind deze maand een conceptversie wordt opgeleverd, moet inzichtelijk maken in welke gebieden binnen de gemeente een verhoogd risico bestaat op aanwezigheid van CE uit de Tweede Wereldoorlog.

Saricon is door het Havenbedrijf Rotterdam N.V. verzocht een briefrapportage op te stellen waarin wordt aangegeven wat in dit gemeentebrede vooronderzoek de conclusies zullen zijn voor het onderzoeksgebied 'Theemswegtracé Rotterdam', gelegen in het Botlekgebied, ten zuiden van Rozenburg. Het onderzoeksgebied is weergegeven in figuur 1.

Onderzoeksresultaten

Hieronder is uiteengezet wat de meest relevante feiten zijn voor het onderzoeksgebied wat betreft de mogelijke aanwezigheid van CE.¹

Het onderzoeksgebied lag ten tijde van de Tweede Wereldoorlog grotendeels in gebied dat een agrarisch functie had. Helemaal aan de oostzijde liep het Hartelkanaal door het tracé. Na de oorlog werd het gebied ingrijpend veranderd vanwege de aanleg van het Botlekgebied als onderdeel van de Rotterdamse haven. Het Hartelkanaal werd deels verlegd en alle weilanden en akkervelden verdwenen. In plaats daarvan kwamen wegen, bedrijven, havens (o.a. Seine- en Brittanniëhaven) en watergangen (het Calandkanaal).

Saricon heeft in het kader van het gemeentebrede vooronderzoek CE alle bekende Duitse, Nederlandse en geallieerde luchtaanvallen geanalyseerd die tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben plaatsgevonden binnen het huidige grondgebied van de gemeente Rotterdam. Het onderzoeksgebied was geen onderdeel van een specifiek doelwit, maar is desalniettemin aan een zeer grondige analyse onderworpen, waarbij naast de verplichte bronnen van het WSCE-OCE veel aanvullend archiefmateriaal uit binnen- en buitenlandse archieven is geraadpleegd en vele honderden luchtfoto's minutieus zijn bestudeerd.

---

¹ Informatie over de diverse voor het onderzoek geraadpleegde bronnen zal worden verwerkt in de rapportage van het vooronderzoek voor de gehele gemeente en is vooruitlopend daarop op aanvraag bij Saricon beschikbaar.

Op basis hiervan concludeert Saricon dat er geen concrete aanwijzingen zijn dat binnen het onderzoeksgebied en de directe nabijheid bominslagen hebben plaatsgevonden.²

De omgeving van het onderzoeksgebied is in 1940 viermaal getroffen door Britse luchtaanvallen. Door middel van het bestuderen van archiefgegevens en luchtfoto's is vastgesteld dat in juli en oktober 1940 meerdere bommen zijn gevallen in de omgeving van het onderzoeksgebied – A0022, A0041, A0104 en A0105. Het dichtstbijzijnde getroffen gebied bevindt zich op 160 meter ten zuiden van het onderzoeksgebied, tussen de Rozenburgse Sluis en de Seinehaven. Daar kwamen in de nacht van 11 op 12 juli 1940 meerdere bommen (vermoedelijke ook 'tijd-bommen') neer in een rietgors aan de Brielse Maas en aan de zuidoever van het eiland Rozenburg, ter hoogte van Zwartewaal. Op 13 juli 1940, omstreeks 13:00 uur ontploften twee van de bommen. Vermoedelijk zijn er toen ook bommen in het water van de Brielse Maas gevallen.

Het verdachte gebied dat Saricon heeft bepaald n.a.v. deze luchtaanval heeft geen overlap met het onderzoeksgebied en is daarom niet relevant. De andere drie verdachte gebieden liggen (nog) verder weg van het onderzoeksgebied. Er is dus vastgesteld dat de omgeving van het onderzoeksgebied viermaal is getroffen door luchtaanvallen in 1940, maar de vastgestelde verdachte gebieden geen overlap hebben met het onderzoeksgebied.

Het onderzoeksgebied werd wel eenmaal getroffen door een luchtaanval in 1943. In de ochtend van 4 maart 1943 werd een omvangrijke luchtaanval uitgevoerd door achtentwintig B-17 bommenwerpers van de Amerikaanse luchtmacht – 303 en 305 Bomb Group, *United States Army Air Forces* (USAAF). Ieder toestel wierp een bommenlast van 5 x 1.000 lb. GP af, waardoor er in totaal 140 bommen boven Rotterdam werden afgeworpen door de formatie. Het doelwit was de scheepswerf van Wilton-Fijenoord, maar de bommen kwamen verspreid over een groter gebied neer, waarbij ook Rozenburg werd getroffen. Voor het onderzoeksgebied is bij de luchtfoto-interpretatie vastgesteld dat er één bomkrater zichtbaar is verschillende schadegevallen ten gevolge van bominslagen. Op basis van een gedetailleerd luchtbeschermingsdienstrapport, waarin staat dat alle vijf de bommen zijn ontploft, is bepaald dat de schadegevallen zijn veroorzaakt door de bommen – hoewel er dus geen vijf bomkraters zijn waargenomen. Omdat de luchtbeschermingsdienst heeft genoteerd dat er vijf bommen zijn ontploft, precies het aantal bommen dat één B-17 aan boord had, is bepaald dat deze luchtaanval niet heeft geresulteerd in een verdacht gebied.

Tot slot; de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) heeft in het verleden twee CE-ruimingen uitgevoerd binnen het onderzoeksgebied. Op 19 februari 1976 werd bij werkzaamheden een brisantgranaat van 15 centimeter opgezogen door de zuigkop van een zandzuiger ter hoogte van de Calandbrug. Op 12 oktober 1998 werd aan de Neckarweg 36 (ter hoogte van de Rozenburgse Sluis) circa 20 stuks kleinkalibermunitie (KKM) in een houder meegenomen – zie figuur 2 voor de locaties. Een andere melding, uit 1996, nabij de Rozenburgse Sluis, bleek geen CE te zijn.

Volledigheidshalve worden hieronder de verdere onderzoeksresultaten weergegeven:

- Tijdens de Duitse bezetting was binnen het onderzoeksgebied geen sprake van Duitse militaire aanwezigheid met relevantie voor de mogelijke aanwezigheid van CE (verdedigingswerken, stellingen e.d.);
- Binnen het onderzoeksgebied of de directe nabijheid lagen geen geregistreerde mijnevelden of op mijnen verdachte gebieden;

---

² Met 'directe nabijheid' wordt hier bedoeld: gelegen op een dusdanig korte afstand dat, bij gebruikmaking van methoden voor de afbakening van verdachte gebieden zoals omschreven in het WSCS-OCE, of bij gebruikmaking van aanvullende methoden zoals vastgesteld in het kader van het vooronderzoek voor de gehele gemeente Rotterdam, verdachte gebieden ontstaan die (deels) binnen het onderzoeksgebied vallen.

- Saricon heeft in het bronnenmateriaal geen aanwijzingen gevonden dat in de meidagen van 1940 grondgevechten en/of artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden in het onderzoeksgebied of de directe omgeving;
- In het kader van het gemeentebrede vooronderzoek zijn de vliegtuigcrashes nog niet allemaal in kaart gebracht. Dit is een leemte in kennis.

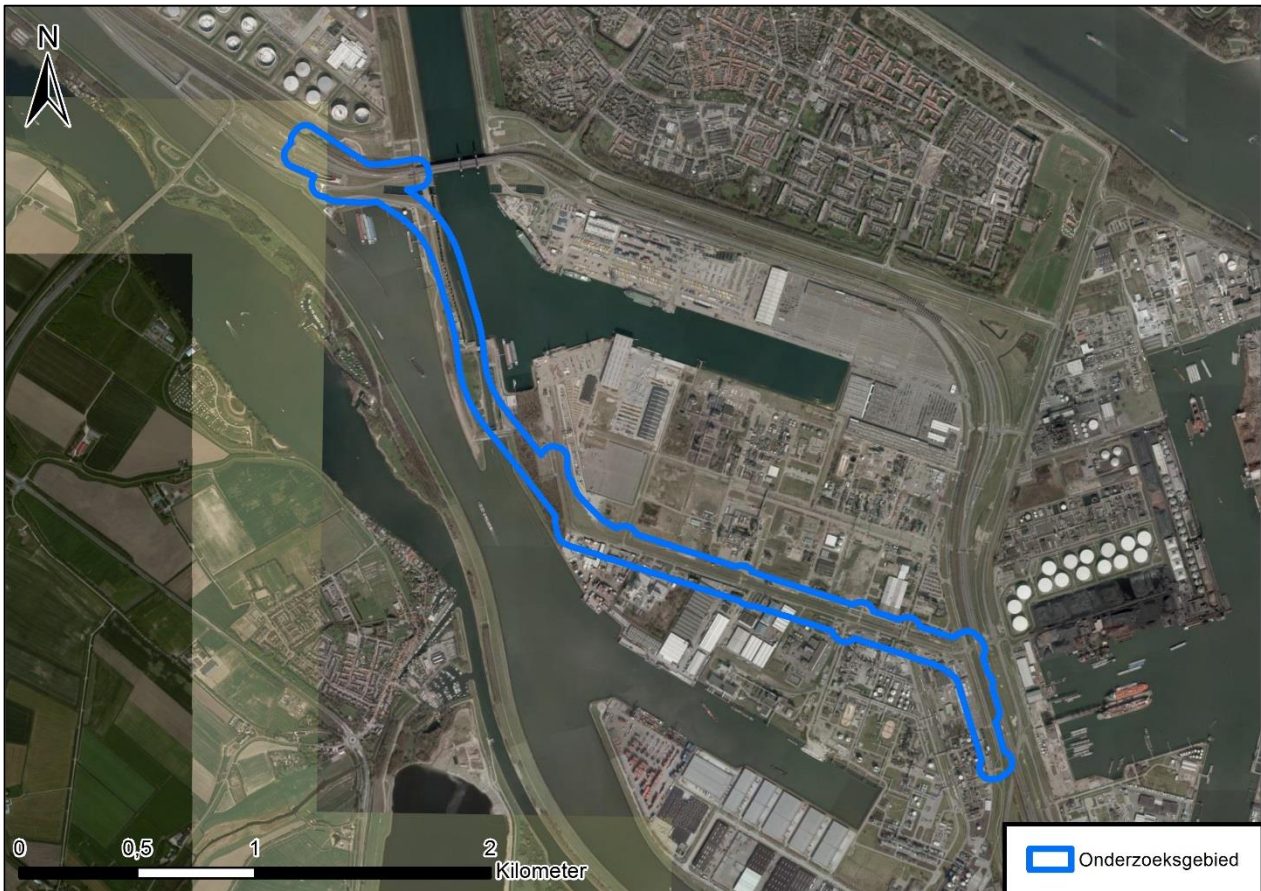
Conclusie

Op basis van alle gegevens die zijn verzameld en geanalyseerd ten behoeve van het gemeentebrede vooronderzoek 12S043 stelt Saricon dat het onderzoeksgebied 'Theemswegtracé Rotterdam', projectnummer 15S127, onverdacht is.

Opgesteld door:
M. van Riel, MA
Historicus

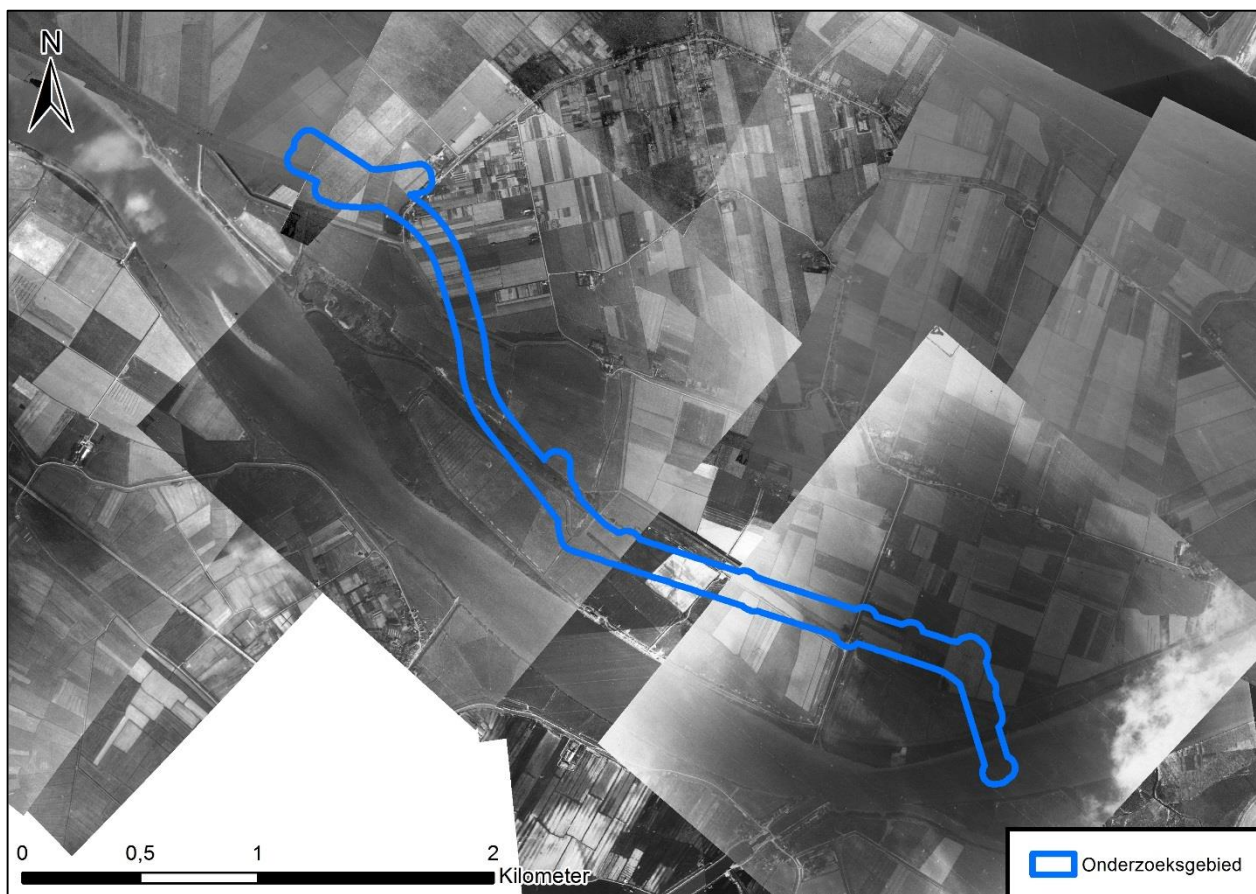
Goedgekeurd door:
E.R. Beute
Bedrijfsleider

Figuur 1. Het onderzoeksgebied anno 2013/2014. (Bron: World Imagery via Esri.)

Figuur 2. Het onderzoeksgebied in 1945. (Bron: Diverse luchtfoto's uit 1945.)

Figuur 3. De drie meldingen, zoals vermeld in het archief van de EOD. De locaties zijn bij benadering ingetekend / bepaald. (Bron: World Imagery via Esri.)